

Datum 2021-05-24
Dokumenttyp Yttrande
Diarienummer 2021/0070-1
Ert diarienummer S2021/00850
Handläggare Brita Törnell

Socialdepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande över betänkande Informationsöverföring inom vård och omsorg (SOU 2021:4)

Myndigheten för delaktighet arbetar för ett samhälle där alla kan vara delaktiga, oavsett funktionsförmåga. Myndigheten för delaktighet lämnar följande yttrande.

Myndighetens synpunkter

Myndigheten för delaktighet (MFD) är positiv till förslaget om en ny lag om sammanhållen vård- och omsorgsdokumentation. MFD menar att en sådan lag kan bidra till att möjliggöra en mer effektiv och bättre vård och omsorg samt bidra till positiva effekter för informationssäkerheten.

Myndigheten för delaktighet lämnar i det följande synpunkter avseende avsnitt 16.5.6, 20.2.9 och 20.2.10.

Avsnitt 16.5.6 Patienter eller omsorgsmottagare som inte endast tillfälligt saknar förmåga att ta tällning

En viktig utgångspunkt i den föreslagna lagen är att den ska vara frivillig för omsorgsmottagaren vilket förutsätter att den enskilde själv kan ta ställning och ge uttryck för sin vilja. Samtidigt konstaterar utredningen att många av de omsorgsmottagare som kommer att omfattas av den föreslagna lagen har svårt att göra just det. Det handlar bland annat om personer med nedsatt beslutsförmåga som inte endast är tillfällig.

MFD instämmer i utredningens bedömning om att det är av största vikt att omsorgspersonal alltid har individens bästa i centrum med respekt för individens självbestämmande och integritet och tar reda på individens inställning och eventuellt samtycke till att dela information. För att kunna göra detta på ett systematiskt sätt behövs tydliga rutiner som förklarar vad som ska göras när man inhämtar synpunkter eller samtycke hos personer med nedsatt beslutsförmåga. Här finns bra exempel och inspiration att hämta från hälso- och sjukvården där motsvarande situationer ofta uppkommer.

MFD delar också utredningens uppfattning om att det är problematiskt att det utöver lagreglerna om godmanskap och förvaltarskap saknas tydliga regler som ger stöd för vård- och omsorgspersonal att ta ställning i frågor om samtycke för en person med nedsatt beslutsförmågas räkning. Det är också problematiskt att det saknas sådant stöd för att annars företräda personen i frågor som gäller insatser enligt socialtjänstlagen eller lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade eller för att behandla personuppgifter inom dessa områden. Det saknas också generella regler om vad som ska beaktas vid ställningstaganden för en person med nedsatt beslutsförmågas räkning.

MFD vill peka på att det finns tydliga skrivningar i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning om att en ogiltigförklaring av en persons vilja på grund av nedsatt beslutsförmåga strider mot flera av rättigheterna i konventionen, såsom artikel 5 om rätten till icke-diskriminering, artikel 12 om rätten till rättskapacitet på lika villkor som andra och artikel 22 om rätten till privatliv. Sverige är som konventionsstat skyldig att se till att det är möjligt att utreda personens vilja, att stödja personen samt att anpassa och göra insatserna tillgängliga för personer med olika förmågor. Detta innebär till exempel att verksamheter som arbetar med personer med funktionsnedsättning ska ge stöd till den enskilde att fatta beslut med utgångspunkt i den bästa tolkningen av individens vilja och önskemål. I de fall den enskildes möjlighet att uttrycka sin vilja varierar ska den enskilde få möjlighet att i förväg uttrycka sin vilja och sina önskemål, så att detta kan följas även i perioder då personen inte har förmåga att uttrycka sin vilja. I dessa fall är det viktigt att dokumentera den enskildes inställning för ökad rättssäkerhet och trygghet.

Avsnitt 20.2.9 och 20.2.10 Ny sekretessbrytande bestämmelse för socialtjänsten

MFD är positiv till förslaget om en ny sekretessbrytande bestämmelse inom socialtjänsten för att underlätta hanteringen och informationsutbyte mellan olika verksamhetsområden.

Utredningen har valt att lämna två alternativa förslag till lagändringar för ny sekretessbrytande bestämmelse för socialtjänsten.

Enligt det ena förslaget får en verksamhet hos en myndighet (nämnd) inom socialtjänsten som avser insatser för äldre eller personer med funktionsnedsättningar lämna uppgifter till andra sådana verksamheter inom

samma kommun. Enligt det andra förslaget får alla myndigheter med verksamhet inom socialtjänsten inom samma kommun lämna uppgifter till varandra, om den enskilde inte motsätter sig utlämnandet.

MFD ser en begränsning med båda förslagen då dessa bara avser de verksamhetsområden som finns inom en och samma kommun. För många personer med funktionsnedsättning är behovet av insatser ofta mångfacetterat och sträcker sig över kommungränsen. Inte minst gäller detta för personer som är bosatta i mindre kommuner där utbudet av insatser är begränsat. I förlängningen kan detta förslag leda till skillnader i förutsättningarna att ge en god omsorg mellan olika kommuner och ojämlikhet mellan omsorgsmottagare som beror på om man råkar bo i en stor eller en liten kommun. MFD anser därför att det behöver finnas ett säkert sätt att utbyta omsorgsdokumentation över sekretessgränser som också sträcker sig mellan olika kommuner.

Ärendets handläggning

I den slutliga handläggningen av ärendet har generaldirektör Malin Ekman Aldén (beslutande), sektionschef Magnus Lagercrantz och utredare Brita Törnell (föredragande) deltagit.

Myndigheten för delaktighet

[elektroniskt underskriven]

Malin Ekman Aldén